

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. An detur forma substantialis, & quid sit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

potest abstrahere ab utroque. Probatur aut. ex D. Augustino lib. de natura boni cap. 1. ubi ait: *Omnis natura, aut corpus, aut spiritus est, & lib. 12. Gen. lit. cap. 7. Quidquid corpus non est, & tamen aliquid est, jam recte spiritus dicitur. Ergo*

XII.

Quæres: An materia sit activa? Resp. materiam esse Metaphysicè & intentionalitèr activam. Patet, quia ab illa emanant proprietates & passiones, sed hoc est esse activum Metaphysicè, ergo. Deinde pullulant ab ipsa relationes accidentales, item movet intellectum ad cognitionem sui, quæ est actio

intentionalis. Deinde fat probabile est etiam, quòd concurrat ad operationes Physicas, verbi gratià, ad motum, quæ operationes toti composito competunt & non soli formæ. Nec obstat, quòd communiter dicatur materiam esse proprium pati & formæ agere, quia hoc tantum intelligendum est, quòd forma sit ratio agendi determinatè, seu hac determinatà actione: materia verò non est talis ratio agendi determinatè, sed tantum indeterminatè per quamcunque actionem, per quod adhuc sufficientèr distinguitur ejus passio ab actione formæ.

DISPUTATIO III. DE FORMA SUBSTANTIALI.

SECUNDUM & principalissimum rerum naturalium principium est forma, quæ tanquam *Dea vel Regina in materia, veluti in solio suo, residet, cujus obsequio & servitio deputata sunt accidentia, quæ eam tuentur, omnibusq; modis propugnant & defendunt, quæ Antiquis, licet materia contemplanda toti fuerint dediti, abscondita sunt, ita, ut sicut oculos illorum evaserat, sic nec mente superit retenta, in ea tamen defendenda cum gloria desudavit Aristoteles, qui eam proinde pluribus compellavit titulis, nam aliquando appellavit eam speciem, eò quòd materia informi præstet decorem, seu potius determinatè specificet compositum; aliquando dixit eam pulchrum, eò quòd inducat rebus pulchritudinem: jam ait esse optimum, eò quòd quam maxime à materia appetatur: iterum vocat eam finem & terminum, eò quòd agentia naturalia eam plurimum intendunt, & generationis sit terminus: alias dixit eam esse quidam rationem & his similia, quales titulos quoq; Divus Augustinus ei sæpius tribuit, qui eam aliquando lucem, aliquando speciem, aliquando diem vocat, & libro de fide & simbolo cap. 2. ait: A qua formatum dicitur, quidquid jam accepit formam; formabile autem, quod potest eam accipere: & de hac in presenti agam disputatione. Sit igitur*

QUÆSTIO I.

*An detur forma substantialis,
& quid sit?*

I.
Non est sermo de forma artificiali.

Quæstio non procedit de forma artificiali, quæ per artem acquiritur, nec de accidentali, quæ sub sensum cadit, nec de substantiali Metaphysica, quæ realitèr illi, cujus est forma, identificatur, sed de substantiali Physica, quæ realitèr distinguitur à re, cujus est forma, ingreditur tamen constitutionem Physicam alicujus rei, per quam una res ab alia distinguitur, vocatur nunc apud Peripateticos ordinariè, actus informans & actuans, de hac ergò quæritur, an detur? & ab omnibus plus supponitur, quàm demonstratur, unde ad primam partem tituli

II.
Dantur forme substantiales in rebus naturalibus.

DICO I. Dantur forme substantiales in rebus naturalibus, quæ non sunt pura accidentia de genere qualitatum. Hæc est communissima inter Peripateticos, ante Aristotelem tamen licet Pythagoras, Timæus & Plato agnoverint, non tamen glorificaverunt.

Probatur Conclusio primò

supposità fide: In mysterio Eucharistiæ, post consecrationis verba, destruitur substantia panis, manentibus accidentibus, sed non destruitur sola materia prima, ergò compositum ex materia prima & alia forma, quæ non est accidens, & consequenter dantur formæ substantiales in rebus naturalibus, quæ non sunt pura accidentia; probatur minor, quia materia prima est ejusdem speciei in omnibus sub-lunaribus, ergò illa sola non destruitur, probatur consequentia: quia materia sola esset substantia panis, sequeretur quòd lapis esset panis, quia habet materiam quæ est secundum Adversarios substantia panis, imò sequeretur, quòd post consecrationem maneret substantia panis, quod sic probo: post consecrationem manet corpus Christi, quod habet materiam, sed materia est substantia panis, ergò post consecrationem manet substantia panis, quod est contra fidem. Confirmatur Conclusio & ratio, ex Authoritate Concilii Lateranensis sess. 8. ubi hæc habet: *Damnamus & repro-bamus omnes asserentes: animam rationalem mortalem esse, aut unam in omnibus hominibus, & hæc*

et hæc in dubium verentes, cum illa non solum vere per se & essentialiter, humani corporis forma existat. Sed eadem est ratio de omnibus aliis compositis substantialibus; ergo. Et licet Concilium solum pro ratione immortalitatis & pluralitatis adferat, nihilominus ejus auctoritas plurimum convincit, cum hoc magis certum supponat, quam quod sit immortalis & non sit una in omnibus.

mento datur aliqua qualitas prior, quam sint qualitates primæ; quæ proinde tales dicuntur, sed aqua est elementum, cui frigus competit veluti qualitas prima; ergo non poterit aliqua qualitas prior esse frigore, ergo illud frigus de novo productum non provenit ab aliquo accidente, nec etiam à materia, ut de se patet, & nihil aliud superest quam forma substantialis, ergo dantur formæ substantiales.

III. Probatur Conclusio secundò:

In omnibus compositis ejusdem speciei, sive viventibus, sive non viventibus, dantur accidentia similia, in quorum productionem & conservationem propendet compositum, sed hæc propensio non est à materia, quia hæc est indifferens, ut habeat hæc vel illa accidentia; ergo ab aliquo alio: sed hoc non est accidens, quia illud vel esset ejusdem speciei, vel diversæ, non diversæ speciei, quia accidentia non sunt nata causare nisi accidentia ejusdem rationis; nec etiam ejusdem speciei, quia supponitur, illa accidentia esse prima. Probatur major principalis argumenti, tum quia ferrum candens sibi relictum reducit se ad pristinum statum & temperamentum, tum quia aqua calefacta reducit se ad pristinum frigus, ergo dantur in omnibus compositis accidentia, quæ conservari intendunt.

IV. Dices: Illam reductionem ferri candentis non fieri à ferro, nec reductionem aquæ ad pristinum frigus à forma aquæ, sed ab aëre circumstante. Sed Contra 1. tum quia frigus tam in ferro, quam in aqua & hæc vel maxime, majus est, quam sit in aëre, ergo aër non poterat producere illud frigus, tum quia aqua majus exigit frigus, quam exigit aër, ergo illud frigus non potest provenire ab aëre.

V. Instabis: Manere adhuc aliquem gradum frigoris in aqua, quia producit iterum aliud frigus, ergo licet non proveniret ab aëre solo, saltem concurrente aëre poterit illud gradus relicti reliquum producere. Sed Contra: Calor quia est in aqua, est multo intentior, & magis activus, quam sit ille gradus frigoris: ergo ille gradus non poterit superare calorem & illum expellere, ut introducat iterum frigus; probatur consequentia, quia nullum intensivus, & magis activum potest superari & vinci ab aliquo remisso, & minus activo in se, ergo ille gradus non poterit expellere calorem, sed potius & connaturalius erit, ut ille calor expellat reliquum frigus.

VI. Replicabis: Penes illum gradum manere adhuc aliquam occultam qualitatem, quæ concurret vel cum gradu relicto inexistente in aqua, vel solà ad productionem frigoris novi. Sed Contra 1. Si illa qualitas est occulta, quomodo possunt eam adversarij assequari? Contra secundò: Illa qualitas occulta, quæ est in aqua, deberet ipsi prius competere quam frigus, cum sit ipsius productiva, sed illa qualitas non potest prius competere aquæ; ergo, probatur mi. In nullo ele-

R. Amandi Hermann Physica.

Probatur Conclusio tertio:

VII.

Datur materia prima substantialis, ergo etiam datur forma substantialis: probatur consequentia: Omne incompletum petit ex natura sua compleri per aliquod aliud ejusdem generis & rationis, sed materia est ens incompletum, ergo debet compleri per aliquod ejusdem rationis, qualis est forma, quæ sola est ejusdem rationis cum materia in genere substantiæ, ergo; probatur materia tum quia natura nihil incompletum ordinar ad se; tum quia nullum incipit motum, quem non perficiat, nisi patet etiam, consequentia est optima: Confirmatur, quia alioquin nullum daretur compositum substantiale, sed hoc est inconveniens asserere, ergo: probatur sequela, quia materia cum accidente non componit aliquid substantialiter per se unum Physicum, ergo. Nec dicas compositum substantiale dici tale ratione materiæ, non verò ratione alicujus formæ, quia compositum ex sua intrinseca ratione includit partes essentielles, quarum una se habet per modum actus & potentiæ, ut est certissimum inter omnes, sed actus & potentia, secundum Aristotelem, debent esse proportionata ad invicem, ut patet ex supra dictis; ergo materia non poterit dici sola totum compositum substantiale. Sed

Opponitur Autoritas Aristotelis VIII.

pluribus in locis, signanter tamen 2. de Anima. l. 7. & 8. Metaph. l. 15. ubi ait: ita fieri ex materia & forma, unum per se, sicut ex terra & figura, item 2. de Gener. t. 7. ait: formas elementorum esse primas qualitates, sed figura & primæ qualitates sunt accidentia; ergo non dantur formæ substantiales distinctæ, ab accidentibus, quæ faceret unum per se. Resp. primò: In his & similibus locis, Aristotelem potius loqui ex mente aliorum, non ex propria: unde licet etiam in Metaphysica docere videatur, solam materiam esse substantiam, cætera verò substantiæ affectiones, nihil omnino hoc non nisi ex mente Antiquorum asserit. Resp. secundò: particulariter & ad primum locum dico, quod ibi tantum velit explicare actualitatem formæ, & potentialitatem materiæ per similitudinem deductam ex rebus artificialibus, non verò quod eadem compositio fieret hic & ibi, cum in naturalibus fiat unum per se, in artificialibus unum per accidens. Ad secundam Resp. 1. Quod Aristoteles ibi describat elementa tanquam per formas notiores nobis. Secundò, quod elementa constituantur per primas qualitates, in quantum sunt sibi contraria, nam elementum dupliciter capi potest: primò absolute &

Z z 2 resp.

respectivè; absolute in quantum significatur per has voces *terra, aqua, àir & ignis*; respectivè quatenus significatur per hanc vocem elementum; secundò significat contrarietatem & oppositionem, quando ergò Philosophus dicit, qualitates primas esse formas elementorum, accipit elementum in secunda acceptione, quia elementis inesse contrariorum substantiales id est essentialia sunt, cum per illas constituentur in esse contrariorum & non per formas substantiales: sicut dicimus, paternitatem esse formam substantialem, id est, essentialem Patris in esse Patris, quia sic est de essentia ejus. Sed

Instatur: Illa alia forma, præter qualitates primas elementorum vel est subsistens, & nullo modo indiget sustentante, vel indiget tali; non primum, quia de ratione formæ est informare à quo sustentatur, si secundum, tunc non est substantia, sed erit accidens, quia per hoc distinguitur substantia ab accidente, quòd substantiæ repugnet alicui inesse vel inhaerere, non verò accidenti, cum hoc postulet inhaesionem. *R.* illam formam substantialem in elementis, præter qualitates primas indigere aliquo sustentante, ex hinc tamen non sequi, quòd sit accidens, quia non omne quòd ab alio sustentatur est accidens, ut patet de humanitate Christi, quæ sustentatur à verbo; unde sciendum, quòd illa sola forma sit accidens, quæ rei compositæ & constitutæ ita accidit, ut non faciat cum illa unum per se, sed unum per accidens, si itaque ex inhaesionem arguere liceret, & probare formas substantiales esse accidentia, quia insunt: id est dependent à materia, pari ratione dicere quis posset, quòd materia sit accidens, cum dependeat naturalitèr inesse & conservari à forma.

IX.

Hæc quoad primam partem ad secundam progrediendo, Aristoteles definit formam, quòd sit quidditatis ratio, ita 2. Phys. cap. 3. t. 28. cujus sensus est, quòd sit cujuslibet compositi Physici principalior pars essentialis, per quam ab aliis distinguitur & per quam operatur, & quamvis sic explicata bona sit; claritatis gratiâ:

X.

Describitur
forma sub-
stantialis.

DICO 2. Forma substantialis bene describitur, quòd sit actus Physicè simplex constitutivus cum materia compositi alicujus unius per se. Hæc in re videtur indubitabilis, & probatur, quia quemadmodum materia rectè describitur, quòd sit potentia per se respiciens formam, ita forma rectè describitur, per ordinem ad materiam, quòd sit ejus actus, &c. Ponitur actus loco generis, per quod convenit cum ipsa materia, in quantum dicit actum entitativum & eum formis accidentalibus, reliqua locum differentia: habent: dicitur Physicè simplex, quia non componitur ex partibus Physicis, sed ex partibus Metaphysicis; dicitur cum materia, & non cum materia prima, quia forma respicit tam materiam primam, quam materiam secundam, quia sicut forma facit unum per se cum materia prima, ita anima ra-

tionalis unum per se, cum materia secunda seu corpore; dicitur constitutivum unius per se, ad ostendendam formalem rationem formæ, quæ est esse rationem determinativam materiæ ad aliquod compositum constitutum.

Dices: Una forma substantialis est tam bene potentia, quam materia, ergò male dicitur, quòd forma sit actus; probatur aut. Una forma substantialis est susceptiva alterius formæ, ut patet de forma corporeitatis. Resp. negando ant. ponendo utrobiquè omnimodam paritatem, nam materia ita est potentia, ut nullo modo possit esse actus informans, forma verò licet sit actus, est tamen susceptiva per potentiam materiæ alterius formæ.

QUÆSTIO II.

An forma educantur de potentia materiæ.

Antiquitus magnis contentionibus altercatum fuit, aliqui enim Anaxagoræ disciplinam secuti, formas quæ de novo producuntur, in materia præfuisse antecedenter in eadem, latentes tamen & postmodum per actionem agentium naturalium excitari quodammodo & deduci in lucem. Plato docuit rerum formas non semper fuisse & extitisse in materia, sed in materia ex Idearum fontibus, id est, à substantiis quibusdam per se extra singularia existentibus in materiæ receptaculum influere; Avicenna in sua Metaphysica tract. 9. cap. 4. finxit intelligentiam quandam inter cæteras postremam, & subalternam mundi gubernatricem, à qua in materiam ab agente Physico prius dispositam rerum naturalium formæ inducerentur, quam etiam vocavit Colchodeam; Verumtamen tam hic, quam prior error totam materiæ actionem, omnemque generationem substantialem tollit, contra quem etiam est, tum damnatio per articulum Parisiensem, tum unanimis consensus Peripateticorum, licet inter se iterum nonnihil discrepent, nam aliqui asserunt formas esse actu in materia, antequam res generetur, non tamen apparere, sed per generationem manifestari; alii autem dicunt, quòd formæ præexistant in materia, secundum esse inchoatum & imperfectum; alii verò quòd secundum aliquam sui partem, alii aliter, Ego tamen

DICO I. Omnes formæ substantiales, etiam cælorum & elementorum educuntur de potentia materiæ, solâ animâ rationali excepta. Hæc est Magni Divi Augustini pluribus in locis supra, ubi frequenter docet de materia informi totum mundum & cælos esse factos, est tamen alioquin inter Authores etiam communis quoad primam partem, quoad secundam contra D. Thomam & Thomistas, Scoti 2. d. 18. q. un. n. 4. Rabii Vasquez & Recentiorum falsum.

Pro.